

N:o 55.

Af frih. **Tamm**, om anslag till lån för inrättande af tuberkulossjukvårdsanstalter, m. m.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 166, angående anslag till uppförande af tuberkulossjukvårdsanstalter m. m. afviker från hvad den för ärendets utredning tillsatta kommittén i ett viktigt afseende föreslagit, och jag har — utan att vilja afgöra hvilketdera förslaget bör vinna företräde — dock funnit mig böra underställa Riksdagens pröfning jämväl det af kommittén framställda förslaget: att statslån till hela anläggningskostnadens belopp måtte lämnas till landsting, kommuner och enskilde, som ämnat uppföra eller inrätta dylika anstalter.

Mot sistnämnda förslag anmärkes, att bifall därtill skulle innebära *dels* ett frångående af svenska statens hittills följda länepolitik: att upptaga lån »allenast för ändamål, som äro direkt produktiva, sådana som i sig innebära möjlighet att lämna afkastning, hvarmed lånen kunna förräntas och en gång återbetalas», och *dels* en nyhet nämligen den att staten skulle uppträda såsom låneförmedlare åt kommunerna. Statslånen till enskilda järnvägar, odlingslånen, egnehemslånen, tomtregleringslånen m. fl. jäfva den sist omnämnda anmärkningen, och svenska statens länepolitik lär icke komma i vanrykte, om lån upptagas och medlen till kommuner utlämnas för befordrande af ett statsändamål med föreskrift att lånen skola återgäldas.

Hufvudsaken blir dock att afgöra, hvilketdera af förslagen medför de minsta uppoffringarna för staten och kommunerna.

Statens direkta uppoffring blifver enligt Kungl. Maj:ts proposition den till sammanlagdt 4 miljoner kronor uppgående fjärdedelen af hela anläggningskostnaden, som af Kungl. Maj:t uppskattats till 16 miljoner kronor, och enligt kommittéförslaget 2 års räntefrihet à 3 $\frac{1}{2}$ % för nyssnämnda hela anläggningskostnad, motsvarande en utgift af 1,120,000

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 29 Häft. (N:o 55.)

kronor jämte möjligen uppkommande skillnad i räntefoten vid inlåning och utlåning. För statsverket medför således kommittéförslaget — med fränseende af ofvan omförmälda eventuella ränteskillnad — en besparing af omkring 2,880,000 kronor.

För kommunerna åter gäller att afgöra, om det blir förmånligare att erhålla såsom skänk 25 % af totala kostnaden mot åliggande att på annat sätt anskaffa återstående 75 %, som säkerligen måste fullgöras genom upptagande af lån, och det är därvid att bemärka den högre räntefot, som måste drabba ett kommunlån i jämförelse med ett statslån, en förhöjning som torde kunna antagas uppgå till $1\frac{1}{2}$ procent om året; för amortering på 40 år af 1,000 kronor å $3\frac{1}{2}$ procent (statslån) erfordras en annuitet af kronor 46.82728 och för amortering på samma tid af 750 kronor å 5 procent (kommunlån) erfordras en annuitet af kronor 43.70862, således för hvarje tusental kronor en ökad årlig utgift af kronor 3.11866 under 40 år — en i sanning ringa utgift för tryggheten att kunna på en gång klarera anskaffning af medel till hela byggnadskostnaden. Därest Riksdagen skulle finna skäligt att godkänna en i flera af de angående kommittéförslaget afgifna yttrandena gjord framställning om räntans sänkande under $3\frac{1}{2}$ procent, bortfaller hela behofvet af ofvan beräknade tillskott under amorteringstiden. Härtill kommer att kommunen, åtminstone sedan lånet blifvit till staten guld, blir fri från skyldigheten att söka och erhålla Kungl. Maj:ts tillstånd att afyttra eller för annat ändamål använda lägenheten, om — såsom det är att hoppas — en klok och kraftig tuberkuloskamp lyckas att efter någon tid inskränka det framtida behofvet af nu erforderligt antal sjukvårdsanstalter.

Ett samtidigt framträdande af många lånesökande kommuner för anskaffande af de 12 miljoner kronor, som kommunerna enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle tillsläppa utöfver statsbidraget 4 miljoner, torde på lånemarknaden utöfva en mera menlig inverkan än uppbringande af ett statslån å 16 miljoner.

Slutligen dristar jag framföra den mening, att Riksdagen behagade noga öfverväga hvilketdera förslaget, Kungl. Maj:ts eller kommitténs, må vara mest egnadt att gagna tuberkulossaken, d. v. s. att inom rimlig tid framkalla åstadkommandet af erforderligt antal tuberkulossjukvårdsanstalter.

De mot kommitténs kostnadsberäkningar gjorda anmärkningar vågar jag visserligen icke bestrida men vill dock anföra, att det i flera fall lyckats att till billigare pris än de i ofvan omförmälda anmärkningar angifna uppföra mindre vårdanstalter mot tuberkulos, och att det ligger i de initiativtagande kommunernas intresse att nedbringa anläggnings-

kostnaderna och detta i högre grad i samma mån som återbetalnings-skyldigheten omfattar större del af kostnaden. Jag anser mig dock vid förslaget behandlings böra begagna de af Kungl. Maj:t angifna talen, dock utan att öfverskrida 3,500 kronor för hvarje sjukplats.

Beviljande af anslag på extra stat för endast ett år förpliktar visserligen icke att genom fortsatta anslag fullfölja den uppgjorda planen, men det torde kunna förutsättas, att såväl Kungl. Maj:t som Riksdagen skola finna skäl att så förfara. Om planen noga öfverväges från början, torde det vara riktigare att — i likhet med hvad som skett med afseende å lån till enskilda järnvägar m. fl. lån — Riksdagen till Kungl. Maj:ts förfogande ställer det belopp, som erfordrades för tillgodoseende af lånebehovet under de närmaste 5 åren, således, med beräkning att 460 sjukplatser årligen tillkomma, för ett antal af 2,300 sjukplatser å 3,500 kronor för hvarje en summa af 8 miljoner kronor.

Den nödvändiga förutsättningen för att en ändamålsenlig vård af tuberkulossjuka skall komma till stånd, nämligen statsbidrag till driftkostnaden vid vårdanstalterna, ingår oförtydbar i den kungl. propositionen, ehuru den icke fått uttryck i någon direkt framställning till Riksdagen, och vid sådant förhållande lär det icke finnas fog för annan framställning i denna del af ämnet än att framhålla åtgärden såsom ett nödvändigt villkor för seger i striden mot tuberkulosen.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen behagade besluta:

1:o) att ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp af 8 miljoner kronor att under 5 år användas såsom lån åt landsting, kommuner, föreningar och enskilda, som vilja uppföra eller inrätta tuberkulossjukvårdsanstalter, företrädesvis tuberkulossjukstugor, tuberkulossjukhus och tuberkulosafdelningar på andra sjukvårdsanstalter;

2:o) att för erhållande af dessa lån följande allmänna bestämmelser skola gälla:

a) att, innan lån beviljas, anstalten skall vara till läge, plan och ritningar pröfvad och godkänd i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer;

b) att lånet må utgå med ett mot hela anläggningskostnaden, med undantag för tomtvärdet, svarande belopp, dock högst 3,500 kronor för hvarje sjukplats;

c) att lånet utfaller med $\frac{3}{4}$, så snart det beviljats, och med återstående $\frac{1}{4}$, sedan anstalten blifvit afsynad och godkänd;

d) att räntefrihet beviljas under byggnadstiden, dock ej öfver 2 år, samt att ränta därefter erlägges med högst 3^{1/2} för hundra om året å oguldna delen af kapitalet, till dess att detsamma blifvit genom årliga amorteringar under 40 år till fullo guldett;

e) att för län eller stad, som ej deltagar i lands-ting, lån ej i något fall må utgå till flera sjukplatser än en på hvarje tusental af länets eller stadens invånare, med undantag beträffande Jämtlands och Norrbottens län, där lån må utgå för hvarje sjukplats utan inskränkning i förhållande till invånareantalet;

f) att Kungl. Maj:t i öfrigt må föreskrifva de bestämmelser och villkor, som för låns erhållande och gäldande kunna finnas lämpliga att stadga; samt

3:o) att medgifva, att landsting, kommuner, föreningar och enskilda må, efter af Kungl. Maj:t i hvarje särskildt fall verkställd pröfning utan kostnad eller årlig ersättning på de villkor i öfrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, undfå upplåtelse af för anläggning af tuberkulossjukvårdsanstalter erforderlig, kronan tillhörig mark, som står under dess omedelbara disposition; dock att, när fråga är om boställsjord eller annan åt enskild person på arrende upplåten kronojord, ersättning därför af vederbörande bör lämnas i enlighet med gällande expropriationsförordning.

Stockholm den 18 april 1908.

Gust. Tamm.